

GEȚII DE PE VALEA RÂMNICULUI.
AȘEZAREA DE LA ORATIA, COMUNA PODGORIA,
JUDEȚUL BUZĂU

SEBASTIAN MATEI*

Articolul de față prezintă o parte din rezultatele cercetărilor de suprafață efectuate în anul 2003 și în primăvara anului 2004, pe cursul superior al văii Râmnicului. Această zonă este extrem de puțin cunoscută din punct de vedere arheologic, motiv pentru care ea a intrat în atenția noastră concretizându-se într-un proiect de cercetare¹ ce are drept scop identificarea de noi situri și verificarea celor câteva deja semnalate².

Cursul superior al văii Râmnicului este încadrat de terase joase și înalte din care se desprind o serie de promontorii. Pe partea stângă, terasa înaltă se prezintă relativ unitar din punct de vedere geografic, fiind foarte abruptă și în anumite locuri individualizându-se câteva promontorii (Pl. II/1). Pe unul dintre aceste promontorii, numit de localnici „Cetățuia”, a fost descoperită o nouă așezare getică. Situl se află la circa 7 kilometri nord - nord-vest de municipiul Râmnicu Sărat, în capătul de nord-vest al satului Oratia, comuna Podgoria, în apropierea drumului ce duce spre satul Pleșești și la nord-est de satul Tăbăcari, plasat pe terasa joasă a Râmnicului.

Promontoriul, cu o înălțime absolută de 340 m, are o formă rectangulară, cu dimensiunile de 200 x 140 m, rezultând o suprafață de locuire de aproximativ 1,5 hectare (Pl. I/2). Acesta este înconjurat aproape din toate părțile de laturi abrupte, inaccesibile, fiind flancat spre nord-vest de torentul numit de localnici „Valea Tăbăcari” și spre e și nord-est de torentul „Valea Bisericii” (Pl. II/2; V/1). În partea de nord, acesta este legat de platoul din apropiere printr-un col lat de circa 4-5 metri cu pante mai domoale reprezentând singura zonă de acces pe Cetățuia (Pl. IV/1-2; V/2). Cea mai dominantă latură se află spre sud-est, oferind o excelentă vizibilitate asupra văii Râmnicului, diferența de nivel fiind de peste 120 m (Pl. III/1-2).

* Muzeul Județean Buzău.

¹ În cadrul acestui proiect au fost efectuate mai multe periegeze la care au participat Dorin Sârbu și Sebastian Matei de la Muzeul Județean Buzău, Tiberiu Vasilescu de la Universitatea „Dimitrie Cantemir”, București și Sorin Oanță – Marghitu de la Muzeul Național de Istorie, București. Rezultatele preliminare ale acestei cercetări de suprafață urmează a fi publicate pe site-ul [www. archaeology. ro](http://www.archaeology.ro).

² Singurele semnalări de situri arheologice se află aproximativ localizate pe o hartă din expoziția Muzeului Râmnicu Sărat, din unele puncte provenind și o serie de materiale arheologice. Într-unul dintre acestea, respectiv punctul „Cetățuia”, situat în marginea de sud a satului Poșta, comuna Topliceni, a fost efectuat un sondaj la mijlocul anilor '90, rezultatele rămânând inedite.

Ținând cont de poziția dominantă și bine apărată natural, locuitorii acestei așezări nu au executat lucrări ample de fortificare vizibile la suprafața solului însă nu ar trebui să excludem existența unei palisade care ar fi înconjurat platoul sau poate chiar a unor lucrări de adâncire a torenților din jurul *Cetățuii*. Evident că până la efectuarea unor cercetări sistematice, orice încercări de a ne pronunța cu privire la fortificarea acestui sit rămân doar presupuneri. Extinderea locuirii și în afara *Cetățuii*, pe platoul din jur, este până în momentul de față puțin probabilă, deși au fost descoperite câteva cioburi și un fragment de mărgică de sticlă albastră cu „ochi”, de epocă La Tène, toate într-o zonă în care s-au cules din abundență fragmente ceramice aparținând epocii bronzului. Chiar dacă admitem o locuire și în afara *Cetățuii* ea trebuie să fi fost sporadică, nelăsând prea multe urme.

În momentul efectuării cercetării de suprafață, platoul *Cetățuii* era cultivat cu porumb și lucernă fiind puternic afectat de lucrările agricole. De la suprafața solului au fost culese foarte multe fragmente ceramice, bucăți de lipitură arsă provenind de la pereții unor locuințe, oase de animale precum și zgură rezultată în urma reducerii minereurilor. Cele mai numeroase fragmente ceramice aparțin epocii La Tène, însă s-au găsit și multe cioburi aparținând epocii bronzului și câteva epocii neolitice, ceea ce ne pune în evidență gradul de afectare a nivelelor de locuire din această stațiune.

Ceramica getică, foarte fragmentată, se împarte în două categorii: ceramică lucrată la mână și ceramică lucrată la roată.

Ceramica lucrată la mână. Reprezintă cea mai numeroasă specie ceramică descoperită. Din lotul cules de la suprafața solului cele mai frecvente sunt fragmentele de borcane (Pl. VI; VIIA/8-10; VIIB/1-3; 6). Ele au fundul drept, pereții sunt aproape verticali sau ușor rotunjiți spre exterior, gura este invazată sau dreaptă și mai rar invazată, în timp ce buza este rotunjită sau dreaptă. Acest tip ceramic este modelat dintr-o pastă semigrosieră, mai rar grosieră, relativ omogenă, ce conține din abundență cioburi pisate, pietricele și nisip. Pereții au un aspect poros, mulți prezentând urme de ardere secundare. Aceste vase au fost arse probabil în aer liber sau poate în gropi, lucru demonstrat de nuanțele de cărămiziu și cenușiu pe care le-au căpătat precum și de aspectul lor mai friabil. Decorul constă din brăuri alveolate dispuse orizontal, imediat sub buză sau verticale și orizontale plasate pe corp, ele plecând de la baza, fie a unor butoni cilindrici sau ovali cu o alveolă în mijloc, fie a unor apucători în formă de potcoavă, orientate în sus.

Destul de numeroase sunt fragmentele provenind din gura unor castroane sau străchini ce au o formă tronconică cu buza dreaptă (Pl. VIIA/1-3, 4, 6). Ele au fost modelate dintr-o pastă semigrosieră, ce conține cioburi pisate mărunț și pietricele, majoritatea având suprafața acoperită cu o angobă fină, de culoare cărămizie. Arderea lor, relativ bună, s-a făcut într-un mediu oxidant. Prezența unor castroane de mari dimensiuni, care imitau vasele grecești de tip lekane, a fost pusă în evidență de descoperirea unei toarte masive, arcuite, ce era dispusă orizontal pe corpul vasului (Pl. VIIB/7; VIII/6). Existența unor vase mai mari, cu dimensiuni de peste 40-50 cm înălțime, folosite la depozitarea proviziilor, poate fi pusă în legătură cu descoperirea unor fragmente de pereți sau de fund, cu grosimi mai mari, modelați dintr-o pastă grosieră, având o ardere incompletă, de slabă calitate. De asemenea merită consemnată și descoperirea unui picior, gol în interior, provenind de la un pahar, confecționat dintr-o pastă grosieră, arsă oxidant (Pl. VIIB/5; VIII/5).

Ceramica lucrată la roată. Fragmentele ceramice aparținând acestei categorii sunt destul de puține și provin îndeosebi de la castroane sau căni (Pl. VIIA/5, 7; VIIB/4; VIII/4). Aceste sunt modelate dintr-o pastă fină, omogenă, de culoare cenușie, arse în cuptoare cu reverberație într-un mediu reducător.

În afara ceramicii locale, se remarcă și prezența a numeroase fragmente provenind de la amfore de import de culoare cărămizie. Gradul mare de fragmentare și lipsa ștampilelor nu ne-a oferit posibilitatea de a cunoaște mai multe amănunte privind centrele de producție sau datarea acestora, astfel că ele se pot doar intui³ (Pl. VIII/1-3).

Cronologia. Încercarea de a stabili o cronologie cât mai fină a locuiri getice de la Oratia, se lovește în primul rând de lipsa unor săpături arheologice, însă având în vedere materialul ceramic descoperit la suprafață solului putem face câteva aprecieri. Astfel, cele mai bune analogii pentru formele și decorul vaselor, în special cele lucrate la mână, descoperite la Oratia, se găsesc în așezările și necropolele getice datate în secolele IV-III î. Hr., concentrate mai ales pe cursul inferior al Dunării și zona centrală a podișului Moldovei⁴. De asemenea, un alt argument care ar pleda pentru o datare în aceeași perioadă îl reprezintă lipsa unor categorii de vase specifice perioadei clasice a culturii geto-dacice și anume ceașca-opaiț, fructiera, bolul cu decor în relief ș. a.

În concluzie, pe baza datelor existente, putem aprecia că locuirea getică de la Oratia se încadrează cronologic în secolele IV-III î. Hr.

Comparativ cu regiunile mai sus menționate, în zona de curbură a Carpaților densitatea și intensitatea locuirii în așezările getice din această perioadă este mult mai mică, în unele cazuri ea fiind chiar sporadică. Deși numărul siturilor în care au fost descoperite materiale datate în secolele IV-III depășește cifra de 30⁵, în puține dintre ele au avut loc și cercetări sistematice dintre care menționăm: Căndești, Mănăstioara-Fitionești⁶, Odobești, Căiața-Sihlea și Coroteni⁷ în județul Vrancea precum și Petrișoru⁸, Târcov⁹, Cărlomănești¹⁰, Sărata-Monteoru¹¹ și Pietroasa Mică-Gruui Dării¹²

³ La o examinare primară a pastei, ingredientelor pe care aceasta le conține și a culorii putem presupune că cel puțin o parte din fragmentele de amfore provin de la recipiente fabricate în Sinope și Heraklea Pontică.

⁴ Pentru așezările de pe cursul inferior al Dunării există o bibliografie foarte vastă dintre care amintim câteva contribuții: Radu Vulpe, *Așezări getice din Muntenia*, București, 1966; Gavrilă Simion, *Les Gètes de la Dobroudja septentrionale du VI-e au I-er siècle av. n. è*, în „Thraco-Dacia”, I, 1976, p. 143-163; Mioara Turcu, *Geto – dacii din Câmpia Munteniei*, București, 1979; A. D. Alexandrescu, *La nécropole gète de Zimnicea*, în „Dacia”, N.S., XXIV, 1980, p. 19-126; Valeriu Sârbu, George Trohani, *Observații asupra habitatului getic dintre Dunăre și brațul Borcea*, în vol. *Studii de istorie antică. Omagiu profesorului Ioan Glodariu*, Cluj Napoca, 2001, p. 17-41, ș. a.; pentru așezările din podișul Moldovei, vezi: Aurel Zanoci, *Fortificațiile geto-dacice din spațiul extracarpatic în secolele VI – III a. Chr.*, București, 1998; Silvia Teodor, *Regiunile est-carpătice ale României în secolele V – II î. Hr. Considerații generale și repertoriu arheologic*, București, 1999; Tudor Arnăut, *Vestigii ale sec. VII – III a. Chr. în spațiul de la răsărit de Carpați*, Chișinău, 2003.

⁵ V. Bobi, *Civilizația geto-dacilor de la Curbura Carpaților (sec. VI î. Hr. – II d. Hr.)*, București, 1999, p. 49-68.

⁶ A. Florescu, M. Florescu, *Aspecte ale civilizației traco-getice în zona de curbură a Carpaților Răsăriteni*, în „Studia Antiqua et Archaeologica”, I, 1983, p. 72-93.

⁷ V. Bobi, *op. cit.*, p. 71-73.

⁸ G. Trohani, *Săpăturile arheologice de la Petrișoru-„Ulmiu lui Târlea”*, com. Racovițeni, jud. Buzău, în „Cercetări arheologice”, IV, 1981, p. 45-53.

⁹ G. Trohani, R. Andreescu, *Cercetările arheologice din punctul „Piatra cu lilieci” din satul Târcov, comuna Pârșcov, jud. Buzău*, în „Cercetări arheologice”, 9, 1992, p. 46-51.

în județul Buzău (Pl. I/1). Ca și în cazul Oratiei, majoritatea așezărilor sunt plasate în zone dominante, fortificate natural, situate la contactul dintre dealurile subcarpatice și câmpie, puține dintre ele având elemente de fortificare artificiale cum ar fi valul, șanțul și palisada. De asemenea numărul mare de fragmente ceramice, mai ales de amfore, descoperite pe întreaga suprafață a sitului de la Oratia, ne îndreptățește să afirmăm că locuirea de aici a fost destul de intensă, reprezentând una dintre așezările importante din acea vreme.

În acest context, deși nu a fost efectuat un sondaj stratigrafic, lucru avut de noi în vedere pe viitor, considerăm că punerea în circuitul științific a descoperirilor de la Oratia este binevenită, venind să completeze peisajul manifestărilor culturale din secolele IV-III î. Hr.

THE GETAE ON THE RÂMNICULUI VALLEY
THE SETTLEMENT FROM ORATIA,
COMMUNE OF PODGORIA, BUZĂU COUNTY

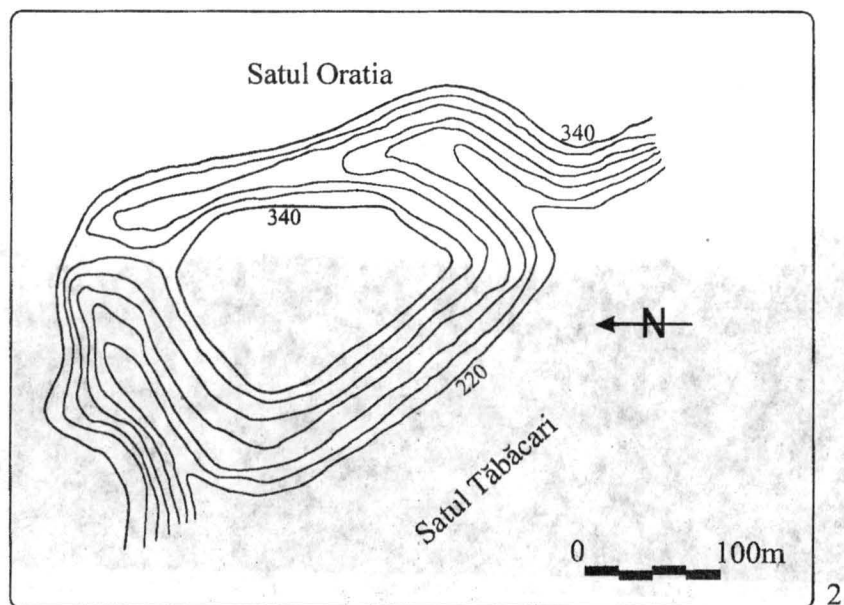
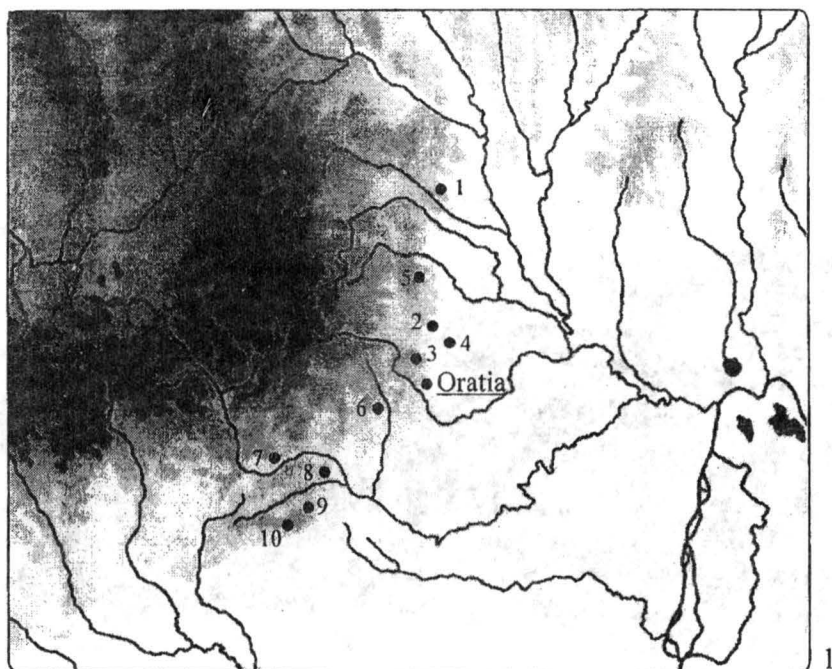
Abstract

The article presents a part of the results of the field researches effectuated in 2003 and in the spring of 2004 on the upper flow of Râmnicului Valley; this zone is very little known from archaeological point of view. The upper flow of Râmnicului Valley is bordered by high and low terraces from which some promontories detach. A Getic settlement was discovered on one of these promontories, which is called „Cetățuia“. Its surface is 1,5 ha and is surrounded by abrupt slopes too. The dating of this settlement was established for the 4th-3rd centuries BC.

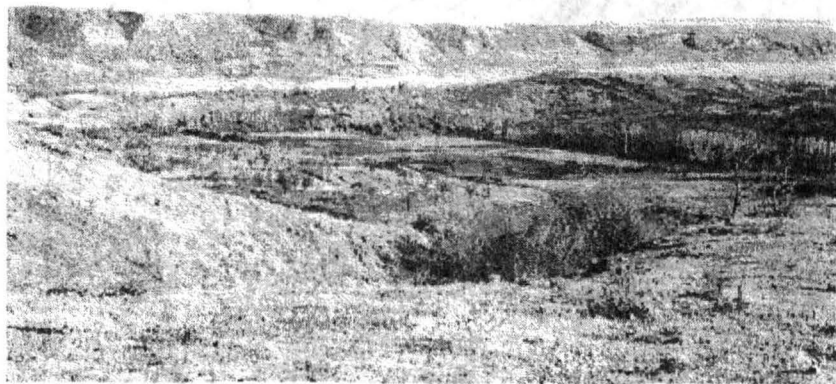
¹⁰ M. Babeș, *Problèmes de la chronologie de la culture gète-dace à la lumière des fouilles de Cărlomănești*, în „Dacia“, N.S., XIX, 1975, p. 125-139.

¹¹ I. Nestor, E. Zaharia, *Șantierul arheologic Săraia Monteoru (1954)*, în „SCIV“, 3-4, 1955, p. 506-507.

¹² V. Dupoi, V. Sîrbu, *Incinta dacică de la Pietroasele - Gruu Dării, județul Buzău (I)*, Buzău, 2001.



Pl. I – 1. Harta cu principalele situri din secolele IV-III î. Hr. din zona de curbură a Carpaților; 1. Mănăstioara-Fitionești; 2. Căndești; 3. Coroteni; 4. Căiata-Sihlea; 5. Odobești; 6. Petrișoru; 7. Târcov; 8. Cărlomănești; 9. Sărata-Monteoru; 10. Pietroasele-Gruiu Dării; 2. Schiță topografică a așezării getice de la Oratia.

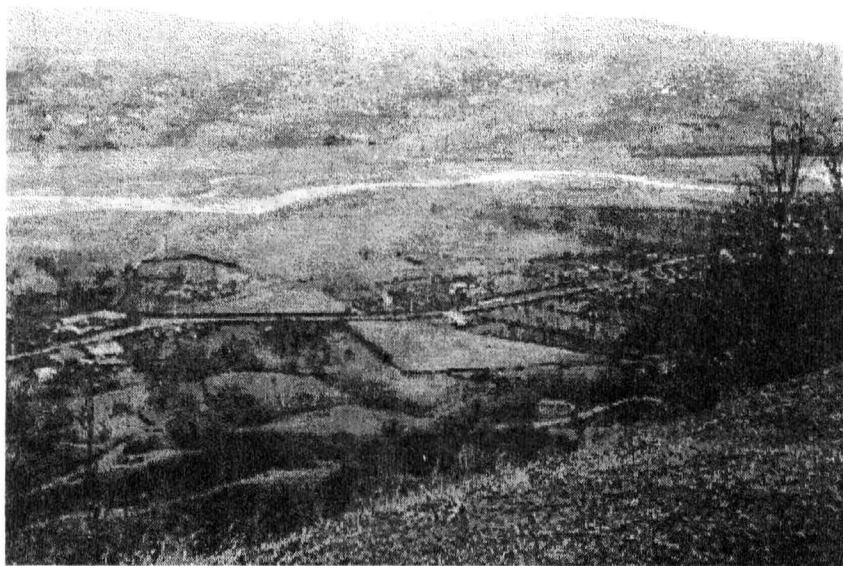


1



2

Pl. II – Așezarea getică de la Oratia: 1. Vedere generală de pe malul drept al Râmnicului; 2. Cetățuia văzută dinspre nord.



Pl. III – Așezarea getică de la Oratia: 1. Vedere generală de pe Cetățuie spre valea Râmnicului; 2. Cetățuia văzută dinspre vest, din satul Tăbăcari.



Pl. IV – Așezarea getică de la Oratia: 1. Colul de acces pe Cetățuie, aflat spre nord, care face legătura cu platoul învecinat.

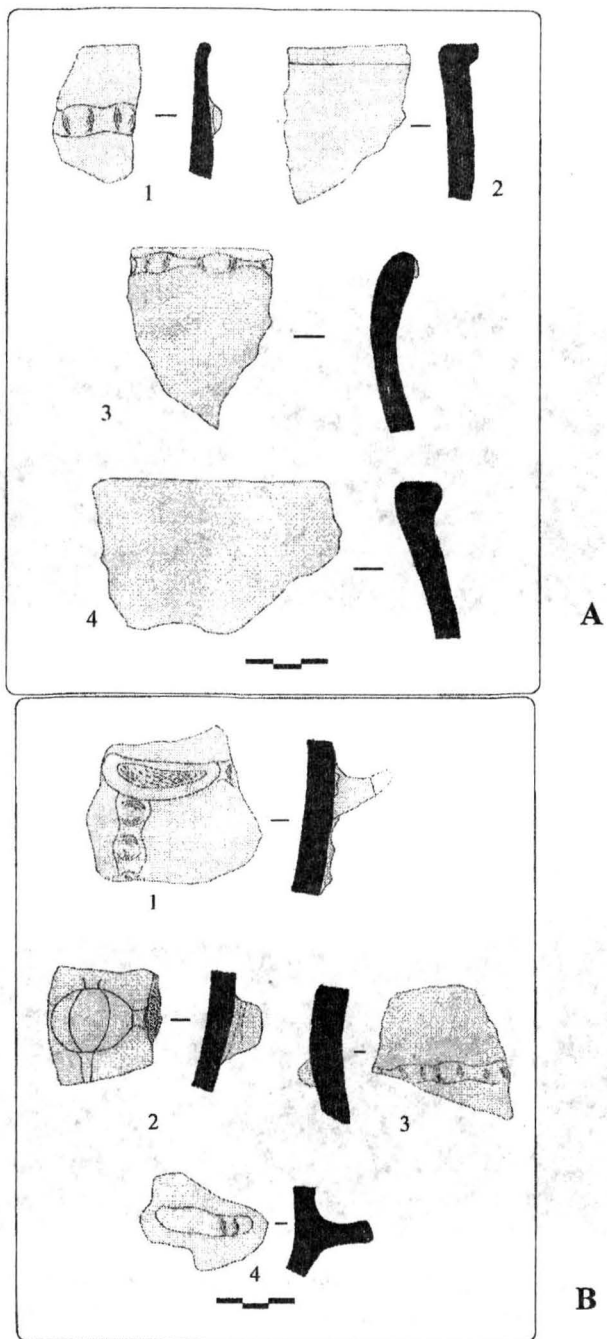


1

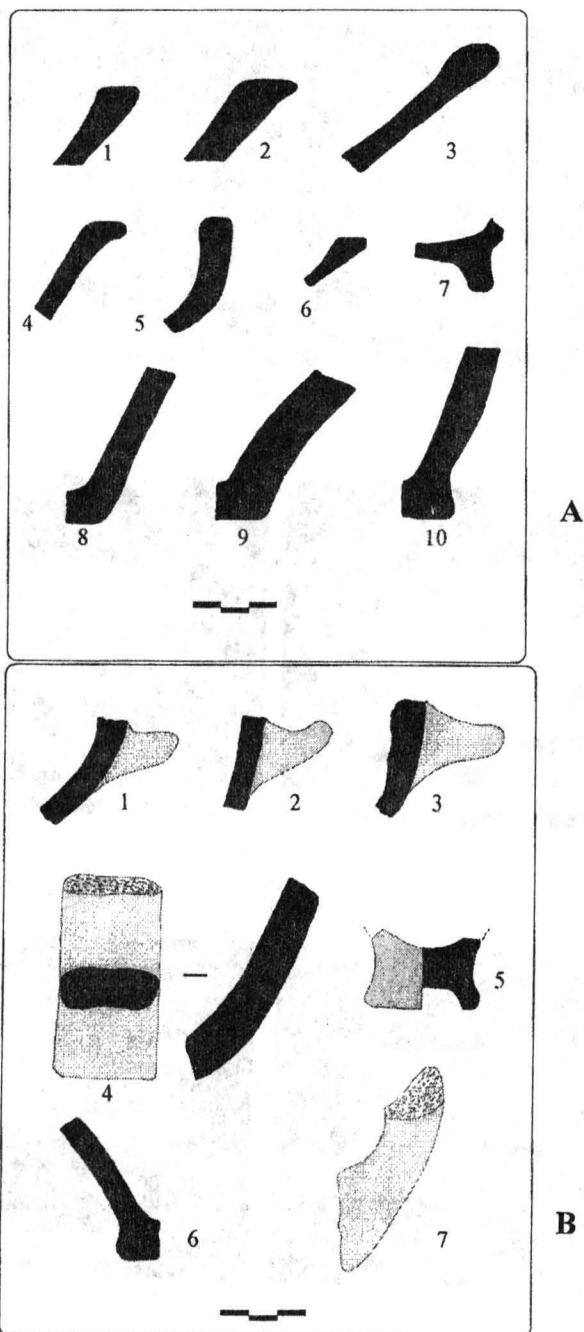


2

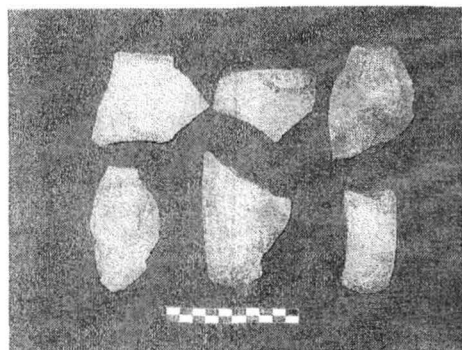
Pl. V – Așezarea getică de la Oratia: 1. Cetățuia văzută de pe platoul învecinat aflat la NV; 2. Cetățuia și colul de acces – vedere dinspre nord.



Pl. VI A-B – Fragmente ceramice lucrate la mână.



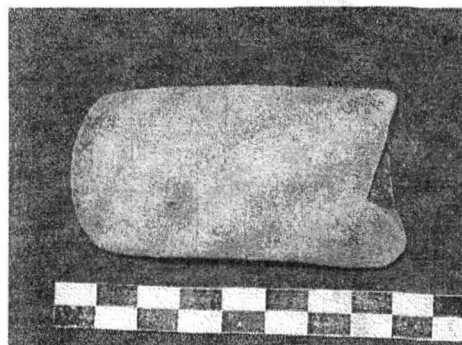
Pl. VII – A Fragmente ceramice lucrate la mână (1-4; 6; 8-10) și la roată (5; 7);
B Fragmente ceramice lucrate la mână (1-3; 5-7) și la roată (4).



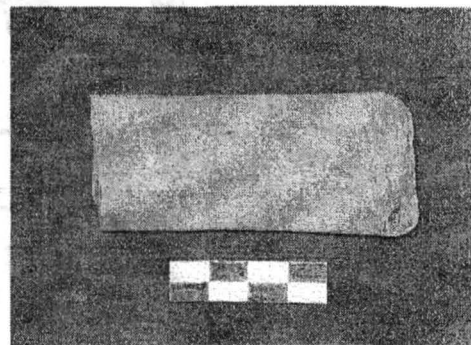
1



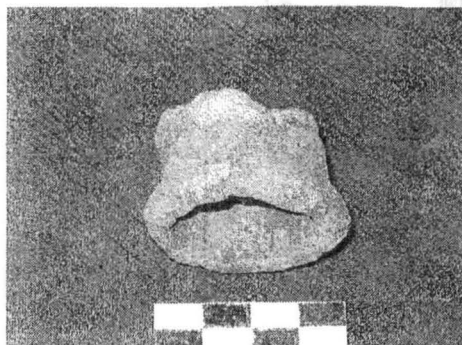
2



3



4



5



6

Pl. VIII – Fragmente ceramice lucrate la mână (5-6) și la roată (1-4).